ORSZÁGOS TERVHIVATAL TÜK001082/ 17 SZIGORÚAN TITKOS

Készült .....példányba

.....sz. példány

AZ ÜLÉS UTÁN.
AZONNAL
VISSZAKÜLDENDŐ
A M. T. TÜK-NEK.
Érk. 1956 AUG 27

E L Ő T E R J E S Z T É S

a népgazdasági terv 1957. évi keretszámairól.

Budapest, 1956. augusztus 25.

Országos Tervhivatal T.Ü.

P.M.
0050
T. Ü K. 10
10 lap fűzve

Az 1956.évi terv tényleges alakulására még nem minden területen lehet megbizhatóan becsléseket tenni, ezért a keretszámjavaslat elkészitésekor az Országos Tervhivatal az 1956.évi tervet alkalmazza, mint összehasonlitási alapot, emellett azonban - egyes előirányzatoknál, ahol ez lehetséges volt - már számitásba vette a várható teljesitést is.

A folyó évi népgazdasági terv teljesitése - annak ellenére, hogy az év első negyedében különösen nehéz körülmények álltak elő - a legtöbb területen kielégitően halad. Az év első felében a szocialista ipar 2,2 %-kal, a minisztériumi ipar pedig 1,9 %-kal teljesitette tul a tervét. Ebben az időszakban a szocialista ipar 6,8 %-kal, a minisztériumi ipar pedig 7,3 %-kal termelt többet az előző év azonos időszakához képest. Valószinünek látszik, hogy az ipar éves tervét is mintegy 2-3 %-kal tul fogja teljesiteni. A tervezettnél jobban növekedett a termelékenység - 1,5 %-kal haladja meg az első félévi előirányzatot. A január - március hónapokban előállott legtöbb lemaradás pótlására komoly erőfeszitések történtek, az éves tervhez képest azonban több jelentős cikkben - olaj, mütrágya, Diesel mozdonyok - nagymértékü lemaradással kell számolni.

Az ipar anyagellátása nem volt kielégitő. Nehézségek léptek fel épitőanyagokban, a szinesfém-ellátásban és - annak ellenére, hogy a hengereltacél termelést globálisan rendszeresen tulteljesitik - egyes hengereltacél-féleségekben és főként a nagylengyeli olajtermelés visszaesése miatt a fütőanyag-ellátásban. A második félévben törekedni kell az anyaghelyzet javitására és fokozott erőfeszitéseket kell tenni, hogy a szénbányászat, a vegyipar, az épitőanyagipar, a kohászat, általában az alapanyagot termelő iparágak tulteljesitsék éves tervüket.

A mezőgazdaságban közepes termés várható. A gabonanemük termésátlagai a termésbecslési jelentések szerint általában nem fogják elérni az 1955.évit, de a mezőgazdaság egészében az 1956.évi tervet előreláthatólag teljesiteni fogják. Az előző évhez képest ezidáig kedvezőbb a begyüjtés teljesitése, azonban az uj termésü kenyérgabona szerződéses felvásárlása vontatottan folyik és egyes

termékekben - baromfi, tojás - a tervhez képest lemaradás van a begyüjtésben.

A mezőgazdasági export tulteljesitése és a szigoru importgazdálkodás eredményeként az első félévben a külkereskedelmi forgalom és egyenleg lényegesen kedvezőbben alakult, mint a korábbi években. A második félévi várható teljesitésre vonatkozó számitások azonban azt mutatják, hogy az export-terv teljesitéséhez még igen nagy erőfeszitésekre van szükség és hogy a terven felül szükségessé vált importtételek miatt - gabona, szén, olaj - valamint a gép- és anyagexportban várható lemaradás következtében, az eredetileg előirányzott adósságtörlesztés csak részben lesz megvalósitható.

A beruházási tervből az év első felében 36.4 %-ot teljesitettek. Ezen belül az állami beruházások terviteljesitése 37.5 %. Ez viszonylagosan alatta marad az előző év hasonló időszakára eső teljesitésnek, azonban emellett is számolni lehet az éves terv megvalósitásával. Az ipari beruházások üzembehelyezése és az ujonnan épült lakások átadása az első félévben messze elmaradt a tervezettől.

Az év első felében végrehajtott ár- és bérpolitikai intézkedések hatására jelentősen emelkedett a lakosság reáljövedelme, jórészt ennek következtében a kiskereskedelmi forgalom féléves előirányzatát mintegy 2.5 %-kal tulteljesitették. A mult év hasonló időszakához képest leginkább a vegyesiparcikk- forgalom - 15-16 %-kal - és az élelmiszerforgalom emelkedett. A lakosság ellátása a korábbi évekhez képest javult, bővült a választék és csökkent a hánycikkek köre. Az élelmiszerellátás 1956.folyamán - a vidéki husellátás kivételével - kielégitő volt. A megnövekedett mennyiség és a bővülő választék mellett sem lehet teljesen kielégiteni a lakosság igényeit épitőanyagból, motorkerékpárból, mosógépből.

Összefoglalóan megállapitható, hogy az első féléves eredmények alapján általában megvannak a feltételek az 1956.évi terv eredményes teljesitéséhez, azonban az is szükséges, hogy további erőfeszitéseket tegyünk az anyagellátási helyzet megjavitására, a mezőgazdasági termékek terv-szerinti begyüjtésére, a külkereskedelmi terv teljesitésére, különösen a kapitalista országok felé.

Mindez szükséges előfeltétele az 1957.évi terv jó előkészitésének.

II.

Az 1957.évi terv az uj ötéves terv második éve. Ennek megfelelően a keretszámok főarányainak kialakitásakor az Országos Tervhivatal az ötéves terv jóváhagyott irányelveiből indult ki és javaslatát arra alapozva készitette el. A keretszámokban előirányzott fejlődési ütem - a termelési és beruházási előirányzatok területén - azonban nem az öt évre tervezett növekedés átlagának felel meg, hanem annál általában alacsonyabb, mivel egyrészt az ötéves előirányzatok is évről-évre növekvő ütemet tételeznek fel, másrészt mert figyelembe kell venni az 1956-ban kialakult konkrét körülményeket. E körülmények közül a legfontosabbak:

1./ Az anyagellátásban és különösen a fütőanyag-helyzetben 1956-ban komoly feszültség lépett fel. A fütőanyagellátás 1957-ben - főként az olajtermelés további - 1955-höz képest mintegy 610.000 to-t, az egész akkori termelés több mint 38 %-át kitevő visszaesése miatt - igen szükösen és csak jelentős behozatal mellett oldható meg. Ez magábanvéve is erősen befolyásolja a népgazdaság fejlődését. A Központi Vezetőség határozatának megfelelően törekedni kell a fütő- és nyersanyagellátás megjavitására és e célból a tartalékok és készletek növelésére, amit viszont csak ugy tudunk elérni, ha a földolgozó iparágak, valamint általában az anyagigényes népgazdasági ágak termelésének felfutását megfelelő mértékben korlátozzuk.

2./ Az 1956-ban elhatározott intézkedések figyelembevételével az életszinvonal az eredetileg tervezettnél gyorsabb - az ötéves előirányzat átlagát meghaladó - ütemben emelkedik. Ennek megfelelően a nemzeti jövedelem elosztásánál a lakosság fogyasztási alapját hozzávetőlegesen egy milliárd forinttal magasabb szinvonalon kellett tervezni, mint ahogyan azt az ötéves terv eredeti számitásaiban előirányoztuk, ugyanakkor a korábban tervezetthez képest a nemzeti jövedelem termelése, az előbb

említett okból - alacsonyabban alakul.

3./ A keretszámok elkészitésénél tekintettel voltunk a különböző nemzetközi megállapodásokra, amelyek a baráti országok felé egyrészt meghatározzák áruszállitási és fizetési kötelezettségeinket, másrészt a behozatal lehetőségeit. Emellett számolni kellett a tőkés viszonylatban mutatkozó adósságállomány további csökkentésének szükségességével. Mindezek figyelembevételével ebben az évben is 1.4-1.5 milliárd Dft. aktiv külkereskedelmi mérleg elérésére kell törekednünk. Ez ugyan valamivel kisebb összeg annál, mint amit ez évben kellett célul kitüznünk, de továbbra is a nemzeti jövedelem jelentős részének elvonását jelenti a belföldi felhasználástól.

4./ A nemzeti jövedelem viszonylag lassu növekedése, az aránylag gyorsan növekvő lakossági fogyasztás és jelentős nemzetközi fizetési kötelezettségeink mellett erősen fékezni kell a felhalmozási alap és különösen a beruházások növekedési ütemét. /A beruházások összegét az ötéves terv eredeti számitásaiban 1957-re előirányzotthoz képest legalább 700 millió forinttal kell csökkenteni./

III.

A felsorolt tényezők és körülmények figyelembevételével az Országos Tervhivatal az alábbi keretszámok elfogadását javasolja:

1./ Az 1956.évi tervhez képest a szocialista ipar termelése 7.6 %-kal emelkedik /a még pontosan nem becsülhető várható teljesitéshez képest az emelkedés valószinüleg 5-5.5 % lesz/, ezen belül az állami helyiipar és szövetkezeti ipar termelése 7.8 %-kal emelkedik. A szocialista ipar teljes termelési értéke 5.9 milliárd forinttal magasabb, mint az 1956.évi terv.

Az 1957.évi keretszámjavaslat szerint a nehézipar termelése 9.1 %-kal nő. A nehéziparon belül az 1956.évi tervhez képest

viszonylag gyorsan kell növelni az alapanyagok és az energia termelését: a villamosenergia ipar termelését legalább 14.4 %-kal, a kohászatót legalább 8.4 %-kal, az épitőanyagiparét legalább 12.4 %-kal kell emelni. A kőolajbányászat termelése az 1956.évi tervhez képest 39 %-kal csökken, a bauxitbányászat /az alacsony modulusu bauxit elhelyezési nehézségeiből kifolyólag/ a folyó évi szinten marad. A vegyipar termelése 6.5 %-kal növekszik /nemcsak a tervhez, hanem valószinüleg a várhatóhoz képest is./ A gépipar termelésének növekedése 11.1 %-ot tesz ki a tervhez, de csak 6-7 %-ot a várható teljesitéshez képest. A könnyüipar termelése 5 %-kal, az élelmiszeriparé 6.3 %-kal emelkedik.

A legfontosabb cikkek közül - az 1956.évi tervhez képest - a villamosenergiatermelés 12.5 %-kal /a várható teljesitéshez képest 8-8.5 %-kal/ emelkedik, ami mellett az energia ellátásban főként az év utolsó hónapjaiban még jelentős feszültségre lehet számitani. A széntermelést legalább 5 %-kal /a várható teljesitéshez képest az emelkedés csak 2-3 %, viszont az 1957. évi előirányzat nem számol vasárnapi müszakokkal/, a cementtermelést 7.4 %-kal, a melegen hengerelt acéltermelést legalább 5.5 %-kal, a timföld termelést legalább 4.9 %-kal, az aluminium termelést 4.9 %-kal kell emelni. A pamutszövet termelés 3.9 %-kal, a gyapjuszövet termelés 4.8 %-kal, a bőrcipőtermelés 4.7 %-kal növekszik. A hustermelés emelkedése 10 %, a vajtermelésé 5.7 %, a sörtermelésé 8 %, /a tervhez képest, amelyet az élelmiszeripar várhatóan tul fog teljesiteni/.

Az ipari termelés anyagi megalapozásának legfőbb nehézsége a fütőanyagellátás terén jelentkezik. Ennek oka egyrészt a széntermelés további emelésének korlátozott lehetőségében, de főként abban van, hogy a nagylengyeli olajmező elviszesedése miatt a keretszámjavaslat a kőolajtermelést az évi 1.370.000 to várható teljesitéshez képest is csökkentve 990.000 to-ban irányozza elő. Az adott szén- és olajtermelés mellett növelni kellett a behozatali előirányzatokat, azonban a fütőanyag ellátás

még igy is igen feszitett és csak igen nagyfoku takarékosság érvényesitésével oldható meg.

2./ A müszaki fejlesztés terén az iparban 1957.-ben jelentős előrehaladást kell elérni. A fejlesztésnek főleg a termékek korszerüsitésére és minőségének javitására, az anyagtakarékosság fokozására és a hazai alapanyagok feldolgozásának bővitésére, a diósgyőri program végrehajtásának előrevitelére, a bányászatban és az épitőiparban különösen a gépesités fokozására kell irányulnia. Részben hazai szükségletekre, részben exportcélokra számos uj gyártmány termelését kell megkezdeni. A legfontosabb uj gyártmányok: 5o MW-s gőzturbina prototipusa, EMU 16o-as egyetemes müszerész-eszterga sorozatgyártásának megkezdése, a kukoricakombájn, az U 25-ös kerekes traktor sorozatgyártásának megkezdése, hosszu-élettartamu rádiócsövek kikisérletezése és félüzemi gyártásának megkezdése, 175 cm3-es motorkerékpár O szériájának elkészitése.

A vegyiparban a jövőév második felében megkezdjük különféle iparágak céljaira szolgáló szilikon-termék üzemszerü gyártását, 1957.év végen pedig megindítjuk a kanyaró, járványos gyermekbénulás és a járványos májgyulladás megelőzését célzó gamma-globulin üzemszerü termelését. A korszerü technológiával készülő tömlőnélküli gumiabroncs prototipusa jövő év végén fog kipróbálásra kerülni.

Jelentős előrehaladást kell tenni a jövő évben a korszerü hirközlési mód bevezetése terén. Igy a II.ötéves terv irányelvei-ben foglaltak szerint 1957.-ben Budapesten üzembe kell helyezni egy 3o kW-os televiziós adót.

3./ Az egy munkásra jutó termelés a munkaidő-csökkentés kihatását nem számitva a miniszteriumi iparban 4.7 %-kal nő. A termelés növekedésének mintegy 64 %-át a termelékenység fedezi. Az ipari önköltséget részint a termelékenység emelkedésének, részint a fajlagos anyagfelhasználás megjavitásának és az igazgatási költségek csökkentésének eredményeként legalább 2.7 %-kal kell csökkenteni.

4./ Az 1957. évi keretszámok, az 1956. évi tervhez, képest a mezőgazdaság teljes termelésének 5.5 %-os emelkedését irányozzák elő. Ezenbelül a növénytermelés 5.3 %-kal, az állattenyésztés pedig 5.8 %-kal emelkedik.

A begyüjtés buzavagonban számitva 4.8 %-kal emelkedik. Az összbegyüjtésen belül 4.2 %-kal nő a kötelező beadás volumene, mig a szerződéses és szabadfelvásárlás 12.3 %-kal emelkedik. Az állami szektor értékesitése az 1956. évi tervnek 93.3 %-a, a csökkenés azért következik be, mert az állami gazdaságoknál csökken a kenyérgabona és a sertésbeadás. A csökkentett kenyérgabona beadás mellett az állami gazdaságok központi szemes abraktakarmány kiutalásban nem részesülnek, az igy felszabaduló takarmánymennyiség a kenyérgabona kiesés ellentételeként használható fel. Az állami gazdaságok sertésbeadását, annak figyelembevételével terveztük, hogy a parasztság kötelező kukoricabeadása alacsonyabb, mint az 1956. évre tervezett, a sertésbeadása viszont jelentősen /27.4 %-kal/ emelkedik, amely ellensulyozza az állami szektor alacsonyabb értékesitését. Az összbegyüjtésen belül a szabadfelvásárlás aránya 40.7 %-ról 43.6 %-ra nő, a kötelező beadás aránya 34.8 %. A begyüjtés áruösszetételében emelkedik a husbegyüjtés aránya - 52.8 %-ról 55.2 %-ra - és csökken a terménybegyüjtés aránya 35.5 %-ról 33.2 %-ra.

A mezőgazdasági termelés és a begyüjtés keretszámainak elkészitésekor az Országos Tervhivatal a kenyérgabona vetésterületét 3,150.000 kh-ban irányozta elő / ez az előirányzat 30.000 kh-al alacsonyabb, mint a KSH által felmért 1956. évi elvetett terület/. Egyidejüleg azonban azzal számolt, hogy jelentősen növekedni fog a takarmánygabona vetésterülete és ezen belül különösen a kukoricáé. A vetésterület növekedésével számoltunk a cukorrépánál is.

Az állatállomány fejlesztése terén - az Országos Tervhivatal azzal számolt, hogy a szarvasmarhaállomány 2.4 %-kal, ezenbelül a tehénállomány 2.7 %-kal emelkedik. Az előirányzott gyapjutermelés a juhállomány 5.5 %-os növelését tételezi fel. A gépesités fokozásával összhangban, valamint a takarmányszükséglet csökkenése érdekében a lóállomány 5- 6.0 %-os csökkentésére kell törekedni.

A termelés fokozása, a szocialista szektor fejlesztése érdekében növekszik a mezőgazdaság anyagi ellátása. Az ez évben várhatóhoz képest 38.2 %-kal növekszik a mezőgazdaság részére a műtrágyajuttatás. Az 1957. évben termelt nitrogénműtrágyát kizárólag hazai célokra fogjuk felhasználni., ami lehetővé teszi , hogy a mezőgazdaság nitrógénműtrágya ellátását az 1956. évi várható 123 ezer tonnáról 1957.évben 177.4oo tonnára emeljük.

5./Az 1957. évi külkereskedelmi áruforgalom keretszámainak kialakításánál az Országos Tervhivatal figyelembe vette a nemzetközi egyeztetés eddigi eredményeit, valamint az 1956. évi tervteljesités tapasztalatait. Ennek megfelelően 1957. évre az áruforgalomnak csak 4.3 %-os növelését irányozza elő. Ezen belül a kivitel 1.1 %-kal, a behozatal 8.5 %-kal emelkedik. Az áruforgalom aktiv egyenlege 1.335.3 millió Dft, tehát kisebb, mint amit 1956.évre terveztünk. A fizetési mérleg egyenlegszükséglete - mintegy 3oo millió Dft. tőkés adósság törlesztéssel számolva - 1.461 millió Dft. Az egyenlephiány a baráti viszonylatokban jelentkezik, amit vagy a speciális kötelezettségek csökkentésével, vagy ujabb exportalapok megteremtésével kell áthidalni.

A kivitelen belül az 1956. évi tervhez képest a gép- és finommechanika kivitele 6.o %-kal, a könnyüiparé3.7 %-kal növekszik, viszont a cement és a bauxit kivitelének csökkentése és az olajexport kiesése miatt 2.1 %-kal csökken az anyagexport A behozatalon belül a gép- és finommechanikai import 8.7 %-kal emelkedik és nagymértékben 17.1 %-kal emelkedik az anyagimport. Figyelembe kell azonban venni, hogy a behozatali árak a tőkés viszonylatokban általában és egyes cikkeknél a baráti viszonylatokban is emelkedtek, továbbá, hogy a hazai olajtermelés csökkenése miatt 1957-ben nagymennyiségü fütőanyagbehozatalra van szükség. Ha e tényezőket leszámitjuk,az emelkedés 11,o %-ot tesz ki. Ily módon a termelés folyamatosságához szükséges anyagbiztositása mellett csak korlátozott lehetőség van a tartalékok és készletek növelésére.

Az export előirányzata több bizonytalanságot tartalmaz. A bizonytalanság egyrészt abban van, hogy a tőkés kivitel áruösszetételében az anyagexport és a gabonanemüek kivitelének csökkenése miatt - megnövekedett a nehezebben értékesithető cikkek aránya és, hogy a mezőgazdasági kivitel jelenleg még 17o millió Dft specifikálatlan keretet tartalmaz, amelyet a terv véglegesitéséig 9o m dft.-ra kell csökkenteni / tavaly ez 1oo millió Dft-t tett ki/.

Nagy erőfeszitéseket követel a tőkés gépexport teljesitése is, amelyet az 1956.évi tervhez képest 14,4 %-kal alacsonyabban, de a várhatóhoz képest mintegy 15 %-kal magasabban irányoztunk elő. Mind e nehézségek leküzdése mellett arra kell törekedni, hogy uj reálisan értékesitheto export alapokat tárjunk fel a további tervezés során.

6./ Az előirányzatok szerint a népgazdaság állami szektorában viszonylag kisméretü 1,7 %-os létszámnövekedést terveztünk - a munkaidő csökkentésével még nem számolva. Ezt is figyelembevéve a létszámnövekedés hozzávetőlegesen 2,2 %-ot fog kitenni. A termelő vállalatoknál és a szociális-kulturális ágazatokban a növekedés ennél nagyobb, azonban ezt részben ellensulyozza a nem termelő és igazgatási létszám csökkentése, amely számitásaink szerint meg fogja haladni a 10.000 főt.

A munkaerő-problémák megoldása érdekében a tervezett munkaidőcsökkentéssel, az anyagi ösztönzés eszközeivel és más intézkedésekkel olyan irányba kell hatni, hogy azok elősegitsék a bányászat, az épitőipar munkaerőellátását, illetve az ifjuság, különösen a szakképzett ifjuság, a nők és csökkent munkaképességüek munkábaállitását.

7./ A népgazdaság ágazatainak termelési előirányzatai alapján az elosztható nemzeti jövedelem 7.7 %-kal emelkedik. A nemzeti jövedelem létrehozásában továbbra is emelkedik a szocialista szektor részaránya, az iparban 95,7 %-ról 96,3 %-ra, a mezőgazdaságban 25,7 %-ról 28,7 %-ra, a nemzeti jövedelem egészében pedig 72,1 %-ról 73,7 %-ra.

8./ A nemzeti jövedelem előirányzott emelkedésénél alig valamivel kisebb mértékben, 6,6 %-kal emelkedik a fogyasztási alap.

A fogyasztási alapon belül a közvetlen lakossági fogyasztás alapja 7.7 %-kal nő. Ez megfelelő mértékü fedezetet nyujt a lakosság előirányzott jövedelem emelkedésére, és lehetővé teszi az egy főre eső lakossági fogyasztás 6,3 %-os emelkedését. Ugyanakkor - szoros összefüggésben a fegyveres testületek létszámának és költségvetési kiadásainak csökkentésével - a szolgáltató és közületi szervek által felhasznált nemzeti jövedelem csak 1 %-kal emelkedik.

A nemzeti jövedelem fogyasztási alapja 50.0 milliárd Ft. árualapot foglal magában, nem véve figyelembe a nagykereskedelem meglévő készleteit. Ez az árualap az 1956.évi intézkedések 1957.évre számitott többlet kihatásán kivül 1.160 millió Ft. még igénybe nem vett keretet tartalmaz. Ebből az Országos Tervhivatal az 1957-ben ujonnan bevezetendő már nyilvánosságra hozott intézkedésekre 380 millió Ft-ot irányoz elő /vasas bérrendezés 180 millió ft., nyugdij emelés 120 millió ft., munkaidő csökkentés 80 millió ft./, 780 millió ft-ot pedig tartalékként javasol fenntartani. Tekintettel arra, hogy a felosztatlan tartalék még ebben az esetben is aránylag csekély, az ujonnan tervezett intézkedések keretének növelésére csak korlátozott lehetőség van.

Az 1956-ban tervezett intézkedések egész évre számitott kihatása és az 1957-re javasolt keret együttesen, a munkások és alkalmazottak egy keresőre számitott reálbérének 6.9 %-os emelését teszi lehetővé, amely az ötéves előirányzat évi átlagos ütemét 1.4 ponttal meghaladja. A pénzbevételek tervezett növekedése a mezőgazdasági lakosság természetbeni jövedelmének növekedésével együtt a parasztság 6.3 %-os reáljövedelem emelkedését vonja maga után, ami ugyancsak meghaladja az ötéves előirányzat átlagát.

A lakosság vásárlóereje növelésével összhangban a kiskereskedelmi forgalom 6.8 %-kal emelkedik. A kiskereskedelmi forgalmon belül 6.2 %-kal növekszik az élelmiszerforgalom, 7.5 %-kal a ruházat és 13 %-kal a vegyesiparcikk.

Nő a lakosság ellátása a legfontosabb élelmiszer- és iparcikkekben, igy hus- és huskészitményben 10 %-kal, zsirban 10.3 %-kal, kenyérben 4.7 %-kal, tojásban 3.3 %-kal, tejben 3.8 %-kal, férfi és női kabátban mintegy 18.3 %-kal, gyermekkabátban 35 %-kal, bőrcipőben 5.3 %-kal, motorkerékpárban mintegy 31 %-kal, rádióban 3.8 %-kal, fényezett hálószobabutorból 18.2 %-kal, cementben 41.7 %-kal, téglában 12.5 %-kal. Ezenkivül - többek között - 6.000 televiziós készülék, 95.000 mosógép, 11.000 db. porszivó, 6.500 db. padlókefélő kerül 1957-ben forgalomba.

9./ A nemzeti jövedelem felhalmozási alapjának 11.5 %-os emelkedésén belül 11.o %-kal nőnek a népgazdaság /állami és magán/ állóalapjai. Az állóalapoknak ez az emelkedése az állami beruházások legfeljebb 11.o %-os, mintegy 13.3 milliárd forint előirányzatát veszi figyelembe, ez az előirányzat azonban jelenleg felosztható tartalékot nem foglal magában. A II. ötéves terv régebbi számitásaiban 14 milliárd forint beruházást vettünk 1957-re figyelembe. Ezt azonban főleg az életszinvonal növelésének szilárd megalapozása, valamint az épitőanyagokban mutatkozó nehézségek miatt jelentősen csökkenteni kellett. A csökkentésnek egyes területeken a II. ötéves terv megvalósitásának ütemezésére is lesznek kihatásai.

Az 1957-re előirányzott beruházások összkeretét és hovaforditását a II. ötéves terv irányelveiben foglalt célkitüzések határozzák meg. Ezért az 1957.évi beruházások elsősorban az ipar hazai nyersanyag és energiaforrásainak feltárását és bővitését, a müszaki szinvonal emelését, a mezőgazdaság termelésének növelését és a lakásépitést szolgálják.

Az összberuházásokban az ipari beruházások aránya a folyó évi 45.4 %-ról 5o.6 %-ra emelkedik. A nehézipari beruházások részesedése az összberuházásokból 39.4 %-ról 44.2 %-ra növekszik. Az 1956.évi tervhez képest közel 2oo millió Ft-talmő a bányászat, mintegy 26o millióval a villamosenergiaipar, 346 millió ft-al a vegyipar, 17o millió ft-al az épitőanyagipar, mintegy 15o millióval a gépipar, s mintegy 1o8 millió ft-al a könnyüipar beruházása. 1957-ben 4 %-kal növeljük a lakásberuházásokat, amely közel 1.3oo millió ft-ot tesz ki. /ezen felül 4oo millió ft. hitelt biztositunk magánlakás épitésre./

A beruházási összkereten belül az épitési beruházás 1o %-kal, a gépi beruházás 33%-kal növekszik, az egyéb beruházás 14 %-kal csökken.

A vállalati felujitás 1956-hoz képest 7 %-kal emelkedik.

lo./ A keretszámjavaslat 640 millió Ft miniszertanácsi tartalék-növekedést, ebből 1o2 millió Dft importanyagtartalékolást irányoz elő. A forgóalapok 1.682 millió Ft-tal növekednek. Lehetővé válik a felhasználói és készletezői készletek kisebb mértékü feltöltése. A fontosabb belföldi termelésü anyagokból 17.6oo tonna acélnyersvasat, kereken 17.ooo to melegen hengerelt acélt, 1.3oo to acélcsövet, 4.5oo db személygépkocsi abroncsköpenyt, stb tartalékolunk.. A belföldi tartalékok tényleges felhasználhatóságának előfeltétele azonban, hogy az anyagokat előállitó iparágak és főként a kohászat jelentősen megjavitsák a gyártás programszerüségét. Bár a tartalékok együttvéve lényegesen meghaladják a korábbi évek hasonló előirányzatait, számos területen még koránsem kielégitőek.

IV.

Az előzőekben kifejtettek alapján megállapitható, hogy a népgazdaság fejlesztésének 1957.évi kereteiben még több komoly feszültség és megoldásra váró probléma áll fenn. Ezek között a legfontosabbak a következők:

1./ A II.ötéves terv irányelveire való hivatkozással a minisztériumok nagyrésze 1957.-ben sok uj beruházást szándékozik megindituni, /ezzel függnek össze nagyrészt a keretet meghaladó beruházási igények is/. Fennáll az a veszély, hogy a beruházási keretek szétforgácsolódnak. Ezért olyan intézkedésekre van szükség, amelyek biztositják, - hogy a rendelkezésre álló lehetőségeket maximálisan a már folyamatban lévő beruházások gyors befejezésére koncentrálják, ennek megfelelően minden területen erősen korlátozni kell az ujonnan induló beruházások számát. A beruházások jobb müszaki és gazdasági előkészitésével biztositani kell az egyes objektumokra előirányzott keretek betartását, illetve költségeinek csökkentését, valamint a beruházások gyorsabb megvalósitását.

2./ Ugyanakkor, amikor az anyagellátási helyzet megjavitása és a tartalékok és készletek növelése céljából a keretszámnak a korábban tervezetthez képest a beruházásoknak és a feldolgozó ipar termelésének igen mérsékelt növelését irányozzák

csak elő, fennáll az a veszély, hogy a készletezésre szánt anyagmennyiségek szétaprózódnak, illetve egyes másodrendű termékekben való tervtulteljesitésre fognak felhasználásra kerülni. Ezért meg kell szervezni a készletek és tartalékok gondos felügyeletét. Ugyanakkor az anyagi ösztönzés helyesirányu alkalmazásával és egyéb intézkedésekkel biztositani kell, hogy a feldolgozó iparágak csak kivételes esetekben - pl külkereskedelmi többletigény felmerülése esetén - teljesitsék tul tervüket.

3./ Ugyanakkor, amikor a keretszámok az életszinvonalnak az 5 éves terv időarányosát meghaladó növelésével számolnak - figyelembevéve az 1956.-ban már elhatározott intézkedéseket - él.tszinvonalat emelő uj intézkedésekre csak igen kismértékben adnak lehetőséget. Ezért szükséges annak biztositása, hogy az életszinvonal emelésével kapcsolatban ne kerüljön sor olyan intézkedésekre, amelyekre a jelenlegi tartalékok nem adnak fedezetet. Ugyanakkor a tervezés során mindent el kell követni ezeknek a tartalékoknak növelésére, uj megtakaritási lehetőségek, és áruforrások feltárására.

4./ Tekintettel arra, hogy a mezőgazdasági lakosságot érintő, már bejelentett és elhatározott intézkedések a termelőszövetkezeti hitelprolongáció a parasztság különböző rétegeinek nyujtott egyes kedvezmények, a begyüjtési rendszerrel kapcsolatos határozatok már jelentős többletpénzbevételt és megtakaritást biztositanak a mezőgazdasági lakosság számára, olyan intézkedéseket kell kidolgozni a parasztság megtakaritásainak felszivására és felhasználására, amelyek a parasztsági vásárlóerő növelését a terv keretei között tartják. Ugyanakkor, amennyire csak lehet, biztositani kell a falusi igényeknek megfelelő áruforrások kiszélesitését.

5./ A keretszámokban - az 5 éves terv eredeti elvi irányszámainak megfelelően - nem irányoztunk elő gabonaimportot 1957.-re. Amennyiben azonban a kenyérgabona termésátlagai a vártnál jelentősen alacsonyabbnak bizonyulnak - mint amire az utolsó termésbecslések utalnak -, ugy meg kell oldani a kenyérgabona importját, jelenleg még meg nem állapitható mennyiségben.

Hasonlóképpen a keretszámokban nem tudjuk még figyelembevenni az ásványolajtermelés utolsó 1-2 nappal előtt elhatározott 100-200 tonnás leszállítások külkereskedelmi követelményét. Ezek az uj következmények különösen szükségessé teszik a tervezés során uj importmegtakarítások és exportnövelési lehetőségek felkutatását.

6./ A keretszámokban mutatkozó feszültségek kihatással vannak a költségvetésre. Ezért a megfelelő szinvonalu költségvetési tartalék megteremtése érdekében intézkedéseket kell tenni a vállalati nyereségbefizetés növelésére, a közületi fogyasztás és a külkereskedelmi árkiegyenlítés csökkentésére. A tartalékok megteremtésénél fokozottan fel kell használni az egyszerüsitésből származó közigazgatási és vállalati adminisztrativ létszámcsökkentés lehetőségeit is.

V.

A minisztériumokkal folytatott egyeztető tárgyalások után az Országos Tervhivatal által javasolt keretszámokkal kapcsolatban a következő vitás kérdések állnak fenn:

1./ <u>Beruházás.</u>

Az Állami Gazdaságok Minisztériuma 44 millió forint többletberuházásra, a Földmivelésügyi Minisztérium 105 millió forint többletberuházásra, /mezőgazdasági célokra a tanácsok ezenkivül még 37.5 millió forint többletigényt jelentettek be, amit azonban az F.M. nem tart szükségesnek/, a Begyüjtési Minisztérium 96.9 millió forint többletberuházásra, a Népmüvelési Minisztérium 6.9 millió forint beruházásra és 7 millió forint többletfelujitásra, a Vizügyi Főigazgatóság 127.8 millió forint többletberuházásra tart igényt. Az Oktatásügyi Minisztérium 24,9 millió forint többletberuházásra tart igényt, ami magábanfoglalja a tanácsok oktatási célra kért többletigényét/a minisztérium a többletigényről akkor hajlandó lemondani, ha felsőbb szervek biztositják számára, hogy 1957.-ben a felszabaduló épületekből mintegy 3-400 tanteremhez fog jutni/.

Ezenkivül Budapest Fővéros Tanácsa a részére javasolt 28o.6 beruházási és 668.6 millió forint felujitási keretten felül tovébbi 85.6 millió forint beruházásra és 95.6 millió forint felujitásra tart igényt, a megyei- és megyei jogu városi tanácsok pedig 199o.5 millió forint beruházási keretükön felül 49.7 millió forint többletigényt jelentettek be.

Az előterjesztésben kifejtett okok miatt az Országos Tervhivatal a beruházások népgazdasági keretét nem tartja emelhetőnek. Az 1957.évi javasolt előirányzat, ha szükösen is, biztositja a II.ötéves terv célkitüzéseinek megvalósitását.

Az Országos Tervhivatal a felsorolt minisztériumok többletigényét már csak azért sem javasolja elfogadni, mert a keretszámokban javasolt beruházási előirányzataik általában már amugy is meghaladják a népgazdasági beruházások emelkedésének 11 %-os ütemét. Az Állami Gazdaságok Minisztériumának beruházása 16 %-kal emelkedik. A Földmivelésügyi Minisztériumé 14 %-kal, az Országos Vizügyi Főigazgatóságé 32 %-kal, az Oktatásügyi Minisztériumé 21 %-kal, a Népmüvelésügyi Minisztériumé 63 %-kal emelkedik, a vidéki tanácsok beruházásai is jelentősen /42%-kal/ emelkednek 1956.-ról 1957.-re.

Főként a főváros és egyes vidéki tanácsok beruházási többletigényeinek egyrészét a részletes tervezés során az érdekelt minisztériumok kereteinek részbeni átcsoportosításával lehetne kielégiteni.

Az energiafejlesztésre a Bánya- és Energiaügyi Minisztérium eredetileg az előirányzottnál mintegy 2oo millió forinttal nagyobb beruházást igényelt. A jelenlegi beruházási előirányzatot - ami jelentősen meghaladja az O.T. eredeti javaslatát, - a minisztérium azzal fogadja el, hogy ez az előirányzat sem teszi lehetővé a második ötéves terv erőmüfejlesztési programjának teljes végrehajtását 196o.-ig.

2./ Béralap.

A Belkereskedelmi Minisztérium az Országos Tervhivatal javaslatához képest 1o millió forint béralapot igényel. Az Országos Tervhivatal véleménye szerint - számitásbavéve a kereskedelemben végrehajtható egyszerüsitéseket is - ennél lényegesen nagyobb megtakaritásra van lehetőség.

3./ Termelés.

Az Építésügyi Minisztérium az Országos Tervhivatal által javasolt termelési előirányzatokhoz képest cementből 18.ooo tonnával, téglából 5o millió db-al / az ezévi nyerstégla termeléstől függően a minisztérium 2o millió darabot hajlandó tervjavaslatába beépiteni/, cserépből 6 millió darabbal, égetett mészből 17.ooo tonnával alacsonyabb előirányzathoz ragaszkodik. A minisztérium álláspontja nem fogadható el egyrészt, mert az Országos Tervhivatal által javasolt termelési előirányzatok mellett is igen nagy feszültségek jelentkeznek az építési anyagellátásban, másrészt mert az elmult hónapok tervtulteljesitése egész évre számitva nagyobb tartalékokat tárt fel, mint a minisztérium által vitatott mennyiségek.

A Budapesti Tanács Végrehajtó Bizottsága a helyiipar vonalán az előirányzott termelést összesen 94.4 millió forinttal kivánja csökkenteni. Az Országos Tervhivatal ezzel nem ért egyet.

4./ Begyüjtés.

Egyes tanácsok az Országos Tervhivatal javaslatához képest a begyüjtési számok csökkentését javasolták. Kenyérgabonából 21o.ooo tonna, kukoricából 46.82o tonna, hizottsertésből 22.33o tonna csökkentést javasoltak. Ezt részint a kenyérgabona vetésterület általuk javasolt csökkentésével, részint alacsonyabb termlsátlagok előirásával, végül a paraszti önfogyasztás emelkedésével indokolják.

Az Országos Tervhivatal a javaslatokat nem tartja elfogadhatónak, mert ez azt jelentené, hogy a népgazdaság növekvő szükségletei ellenére, a növekvő mezőgazdasági termelés mellett az összbegyüjtés nemcsak egyes termékekben csökkene 1956.-hoz képest, hanem összvolumenében is csökkenne. A javaslatok különben összeegyeztethetetlenek a mezőgazdasági termelés átlagos 27 %-os növelésével az I. ötéves terv átlagához képest.

VI.

Az Országos Tervhivatal javasolja, hogy a Minisztertanács az 1957.évi keretszámokat a fenti alapokon és a csatolt mellékletek szerint fogadja el és a terv kidolgozásához a következő irányelveket szabja meg:

1./ A tervet igyekezni kell a maximális mértékben realissá és megalapozottá tenni. A terv részletes kidolgozásakor az Országos Tervhivatal és a tervjavaslatokat kidolgozó főhatóságok és tanácsok törekedjenek a jelenleg még megoldatlan kérdések és nehézségek világos feltárására és a tervjavaslatokban jelöljék meg azokat az intézkedéseket, amelyeket a megoldás érdekében a terv végrehajtása során kell megtenni.

2./ Az alapanyagiparban a termelés további növelését kell elérni, mindenekelőtt az épitőanyagipar, az ásványbányászat és a szénbányászat terén. A termelés emeléséből előálló többletet a tartalékok növelésére kell felhasználni és kivéve egyes speciális eseteket /pl külkereskedelmi igény emelkedése/, el kell kerülni a feldolgozóipár termelésének emelését.

3./ Arra kell törekedni, hogy az ipari önköltség csökkentésének 2.7 %-os előirányzata növekedjék.

4./ Maximális erőfeszitéseket kell tenni arra, hogy a terv mutatói az anyagellátással kellően összehangoltak legyenek és biztositsák a termelés folyamatosságát. Törekedni kell a központi tartalékok növelésére, - mindenekelőtt a szinesfémekben /réz, ólom/, a faanyagokban /fenyőfürészáru, bányafa, épületfa/ és más elsőrendü behozatali anyagokban, illetőleg a legfontosabb házai termelésü alapanyagokban.

5./ A beruházások 13.3 millió forintos előirányzatát semmiesetre sem lehet növelni, sőt ennek csökkentését kell célul kitüzni. A tervezés során a minisztériumok, főhatóságok és tanácsok törekedjenek beruházásaik - és főként az épitkezések - legalább 2 - 3 %-os csökkentésére, hogy a beruházási kereten belül megfelelő tartalékot lehessen képezni. Biztositani kell a beruházások erőteljes koncentrálását és ezzel el kell érni azt, hogy a beruházások befejezetlen állománya csökkenjen.

6./ Törekedni kell a lakossági árualapok további növelésére. A lakosság által keresett és a valutáris devizakötés szempontjából is előnyös cikkek /rizs, kávé, citrom, stb/ ellátási szféráit fel kell szélesíteni.

7./ A külkereskedelmi terv szilárdabb megalapozása, az anyagimport további növelése és a szükséges egyenleg biztosítása érdekében, további erőfeszítéseket kell tenni az export-árualapok növelésére.

x x x

A Minisztertanács kötelezi az érdekelt minisztereket, a megyék illetve a megyei jogu városok tanácsainak végrehajtóbizottságait és az O.T. elnökét, hogy a tervjavaslatot a fentiek figyelembevételével dolgozzák ki és az előirt határidőben terjesszék elő jóváhagyásra.

Budapest, 1956. augusztus 25.

Berei Andor s.k.

A kiadmány hiteléül:

/Kisdaróczi Tódorné/